

De stemming van 24 februari 2013

Deze week zien we weinig verschuivingen. 50PLUS stijgt nog 1 zetel en het CDA daalt er 1. Per saldo is 50PLUS inmiddels de 5e partij, maar enkele zetels verwijderd van PVV, PvdA en SP. 50PLUS is nu groter dan het CDA en D66.

De economische ontwikkelingen en de gevolgen ervan voor de huishoudens heeft, als de situatie ongunstig is, doorgaans duidelijke consequenties voor de electorale verhoudingen. Met een consumentenvertrouwen op een dieptepunt is dat nu ook duidelijk het geval. Daarom zal in ons onderzoek vandaag op dat onderwerp dieper worden ingegaan.

Peiling van politieke voorkeur Tweede Kamer

<i>in zetels Tweede Kamer</i>	TK2012	20-1-2013	17-2-2013	24-2-2013	Versch. vorige maand	Versch. vorige week	Versch. 2e Kamer
VVD	41	26	24	24	-2		-17
PvdA	38	26	21	21	-5		-17
PVV	15	23	22	22	-1		7
SP	15	20	21	21	1		6
CDA	13	15	16	15		-1	2
D66	12	18	15	15	-3		3
ChristenUnie	5	5	6	6	1		1
Groen Links	4	3	3	3			-1
SGP	3	3	3	3			
Partij voor de Dieren	2	3	3	3			1
50PLUS	2	8	16	17	9	1	15
Totaal	150	150	150	150			
VVD+PvdA	79	52	45	45	-7		-34

Een belangrijke indicator voor de huidige en toekomstige economische ontwikkelingen in Nederland is het consumentenvertrouwen. Deze maand heeft het CBS de laagste score gemeten ooit (-44). De 5 vragen die gebruikt worden om het consumentenvertrouwen te meten zijn internationaal vastgesteld en betreffen twee vragen over de economische situatie in Nederland (afgelopen en komende 12 maanden), de persoonlijke financiële situatie (afgelopen en komende 12 maanden) en een vraag over het willen doen van grote aankopen. De antwoorden van deze 5 vragen worden in drie indicatoren omgezet: "economisch klimaat", "koopbereidheid" en "consumentenvertrouwen". Als alle mensen positief antwoorden dan staat de index op 100. Als alle mensen negatief antwoorden staat de index op -100. Op dit moment staat de index van het economisch klimaat op -63, de koopbereidheid op -32 en het consumentenvertrouwen -44. Het hoogst was dit vertrouwen in 2000. De score was toen +27, het economisch klimaat scoorde toen +44 en de koopbereidheid +22.

In 2012 zijn er in opdracht van 50PLUS onderzoeken uitgevoerd naar o.a. de relatie tussen consumentenvertrouwen en persoonlijke kenmerken zoals leeftijd. Daaruit bleek dat altijd al ouderen een lager consumentenvertrouwen lieten zien dan jongeren en dat dit verschil de laatste tijd groter aan het worden is. Vandaag gaan we wat dieper in op deze belangrijke factor "consumentenvertrouwen" en een aantal kenmerken uit ons onderzoek,

Uit het onderstaande overzicht blijkt dat het consumentenvertrouwen van Nederlanders van ouder dan 50 jaar -57 is, 13 lager dan het gemiddelde en 34 lager dan de Nederlanders tussen de 18 en 30 jaar. Ook die score van de ouderen is een "all time low". Inkomen en Opleiding spelen ook een duidelijke rol bij het consumentenvertrouwen, zoals de tabel laat zien.

Indicatoren consumentenvertrouwen naar een aantal kenmerken

<i>Indicatoren consumentenvertrouwen</i>	Econom. Klimaat	Koop-bereidheid	Consum. Vertr.
Nederland	-63	-32	-44
Man	-54	-26	-37
Vrouw	-69	-39	-50
< 30 jaar	-38	-12	-23
30-50 jaar	-62	-30	-43
> 50 jaar	-74	-47	-57
Hoge opleiding	-48	-13	-27
Midden opleiding	-74	-38	-52
Lage opleiding	-80	-54	-64
Hoog inkomen	-40	-12	-23
Inkomen midden +	-56	-28	-39
Inkomen midden -	-71	-44	-55
Inkomen laag	-68	-40	-51

De relatie tussen deze indicatoren van het consumentenvertrouwen en het stemgedrag is nog duidelijker dan in de vorige tabel.

Consumentenvertrouwen indicatoren naar huidig stemgedrag

<i>Indicatoren consumentenvertrouwen</i>	Allen	Stemt nu						
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	50PLUS
Economisch klimaat	-63	-93	-44	-51	-32	-55	-83	-81
Koopbereidheid	-32	-55	-20	-22	-3	-32	-50	-54
Consumentenvertrouwen	-44	-71	-30	-34	-15	-42	-63	-65

Het consumentenvertrouwen onder PVV-, SP- en 50PLUS kiezers is fors lager dan dat van D66, VVD of CDA.

Op een andere manier is nog duidelijker te zien hoe sterk die relatie is. Van de Nederlanders die denken dat het duidelijk slechter wordt (bijna een kwart van de Nederlanders) stemt nu twee derde PVV, SP of 50PLUS. Van de mensen die denken dat het (iets) beter wordt is dat 14%. Dat verschil in een dergelijke tabel, is ongekend groot. Zolang de economie niet duidelijk aantrekt zal het electorale patroon hooguit een variatie van de huidige situatie worden, met aanhoudende grote verliezen voor VVD en PvdA.

Peiling van politieke voorkeur Tweede Kamer naar verwachting persoonlijke financiële situatie komende 12 maanden

<i>verticaal gepercenteerd</i>	TK2012	Nu	Duidelijk slechter	Iets slechter	Gelijk	(Iets) beter
VVD	27%	16%	5%	13%	23%	24%
PvdA	25%	14%	6%	14%	21%	12%
PVV	10%	15%	27%	14%	7%	5%
SP	10%	14%	19%	18%	10%	7%
50PLUS	2%	11%	21%	16%	3%	2%
CDA	9%	10%	5%	9%	14%	14%
D66	8%	10%	5%	8%	13%	18%
Overige partijen	9%	10%	11%	10%	9%	18%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

De indicatoren van consumentenvertrouwen zijn ook afgezet naar de krant die men leest. Dat is in de onderstaande tabel te zien.

Indicatoren consumentenvertrouwen naar de krant die men leest

<i>Indicatoren consumentenvertrouwen</i>	Econom. Klimaat	Koop-bereidheid	Consum. Vertr.
Nederland	-63	-32	-44
Leest De Telegraaf	-76	-47	-58
Leest een regionale krant	-73	-40	-53
Leest het AD	-62	-35	-45
Leest De Volkskrant	-59	-36	-45
Leest Metro	-61	-34	-45
Leest Spits	-55	-35	-43
Lees NRC-Handelsblad	-53	-28	-38
Leest NRC Next	-42	-16	-26